

Список використаних джерел:

1. Абакумова Ю.В. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: порівняльна характеристика / Ю.В. Абакумова // Право та державне управління. – 2016. – № 1 (22). – С. 32–41.
2. Бідна О.І. Вимоги Європейського Союзу до адаптації кримінального законодавства України щодо конфіскації майна до права ЄС. URL: <http://oaji.net/articles/2017/3229-1484731292.pdf>.
3. Кримінальний кодекс України: Нормативні документи з урахуванням останніх змін в редакції станом на 01.09.2018 р.: Вид. ТОВ «ВВП НОТІС», 2018. – С. 204.
4. Кузнецова Н.Ф. Цели и механизмы реформы Уголовного кодекса / Н.Ф. Кузнецова // *Государство и право*. – 1992. – № 6. – С. 82–94.
5. Крылова Н.Е. Основные черты нового Уголовного кодекса Франции / Н.Е. Крылова. – Москва : ИНФ-РА, 1996. – С. 53–78.

Колягіна Т.Є.

аспірант,

*Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна*

ПОРУШЕННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ ЯК ОЗНАКА ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 397 КК УКРАЇНИ

30 вересня 2016 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) № 1401-VIII від 02.06.2016, яким встановлено так звану «адвокатську монополію», адже згідно з прийнятим законом, тепер, поруч із самопредставництвом, виключно адвокат здійснюватиме представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення.

Варто зазначити, що проведення будь яких реформ, а тим більше реформ інституту правосуддя, має відбуватися виключно у період політичної та економічної стабільності у державі. Лише за таких умов можна розраховувати на їх ефективність, результативність, досягнення визначеної мети, виконання поставлених завдань, створення надійного механізму забезпечення дотримання принципу верховенства права. Українське суспільство нині знаходиться у стані, в якому межують

реформи і кризи. Корупція, подвійні стандарти у політиці і праві, недосконалість законодавства, розмитість реальних гарантій захисту прав і свобод, безпеки людини, реформованість системи відправлення правосуддя, відсутність незаангажованої політичної інформації породжують правовий і політичний нігілізм, призводять до руйнування основ державності, зокрема і до руйнування інституту правосуддя, як однієї з ознак «здорової» держави.

Правова допомога є невід'ємним важливим явищем правової дійсності цивілізованих держав та однією із основних функцій юриспруденції. Потреба у правовій допомозі у вирішенні конкретних життєвих справ існуватиме завжди, оскільки більшість населення не володіє і об'єктивно не може володіти усією сукупністю спеціальних знань, необхідних для ефективного правового захисту своїх прав [1, с. 3].

Отже на сьогодні, перед Україною, як перед правовою державою постає нагальне питання – забезпечення гарантій, зокрема і кримінально-правових, здійснення діяльності захисників.

Правомірна діяльність захисника чи представника особи з надання правової допомоги реалізується у встановленому законом порядку шляхом застосування не заборонених законом засобів.

Встановлені законом гарантії здійснення правомірної діяльності захисника чи представника особи з надання правової допомоги є інструментом, за допомогою якого держава забезпечує правомірну діяльність захисника чи представника особи з надання правової допомоги. Вони визначені ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» і складаються з заборони будь-яких втручань і перешкод здійсненню адвокатської діяльності, заборони вимагати надання відомостей, що є адвокатською таємницею, проведення стосовно адвоката оперативного-розшукових заходів чи слідчих дій без дозволу суду, заборони втручання у приватне спілкування адвоката з клієнтом, заборони внесення подання слідчим, прокурором, а також винесення окремої ухвали (постанови) суду щодо правової позиції адвоката у справі, заборони втручання у правову позицію адвоката, заборони ототожнення адвоката з клієнтом [2].

Одним із важливіших елементів правомірної діяльності захисника є адвокатська таємниця. Адвокатською таємницею є будь-яка інформація про клієнта, а також питання, з яких клієнт звертався по допомогу, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і

відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності.

Забезпечення гарантій адвокатської діяльності означає як відсутність протиправного впливу на адвоката з боку будь-кого, так і дотримання державою спеціальних гарантій здійснення професійної діяльності адвоката, які включають в себе недоторканність адвокатської таємниці.

Останнім часом юридична спільнота спостерігає за масовими порушеннями прав та гарантій адвокатської діяльності, нехтуванням з боку влади та правоохоронних органів встановлених законом гарантій професійної діяльності адвокатів. Як не дивно, але саме захисники конституційних прав і свобод українців почуваються беззахисними у зв'язку із вразливістю окремих гарантій їх професійної діяльності та відсутністю дієвого механізму убезпечення.

«Масові обшуки у адвокатів, з урахуванням мотиву і підстав «надання юридичної допомоги певним підприємствам» – не найприємніший привід для коментування. Тобто з цього моменту укладення угоди з клієнтом для адвоката є самостійною підставою для обшуку. А де адвокатська таємниця? Де права і гарантії адвокатської діяльності?» Обшуки не можна назвати інакше як свавілля, яке прикривається боротьбою з сепаратизмом, і це не дає підстав порушувати закон і грубо втручатися в адвокатську діяльність. «На жаль, такі події показують, що настає час «суду натовпу» – час, коли не дотримуються закони. Тоді для чого нам суди, для чого закони і дотримання прав і гарантій не тільки адвокатів, а й громадян? В історії вже був період коли «карали без суду і слідства», і це закінчилося плачевно. Тільки коли дотримується закон і порядок, можна жити і працювати спокійно» зазначає Петро Бойко, голова Ради адвокатів Київської області, коментуючи ситуацію з масовими обшуками, проведеними працівниками поліції і генпрокуратури в приміщеннях цілого ряду столичних адвокатських компаній [3].

У травні 2017 року у м. Дніпро троє співробітників поліції, вибивши вхідні двері, увірвались до квартири адвоката Кононенка О.В. та, погрожуючи фізичною розправою і вогнепальною зброєю, намагались відібрати в адвоката адвокатські справи, які останній веде у різних судах України [4].

Ст. 397 Кримінального кодексу України встановлено кримінальну відповідальність за втручання в діяльність захисника чи представника особи.

Злочин, передбачений ст. 397 Кримінального кодексу України, із формальним складом. Він визнається закінченим із моменту вчинення хоча б однієї з дій, які виявляються у втручанні в будь-якій формі в правомірну (законну) діяльність захисника чи представника особи. Це здійснюється шляхом: а) вчинення в будь-якій формі перешкод до здійснення правомірної діяльності захисника чи представника особи по наданню правової допомоги; б) порушення встановлених законом гарантій їх діяльності та професійної таємниці [5, с. 485-486].

Не дивлячись на значну увагу законодавця та науковців до суспільних відносин, що забезпечують дотримання при здійсненні правосуддя конституційного принципу права на захист, на сьогодні існує складність в контексті притягнення винних осіб за вчинення дій, передбачених ст. 397 Кримінального кодексу України.

Так, за даними офіційної статистики Генеральної прокуратури за дванадцять місяців 2018 року зареєстровано 117 кримінальних проваджень за ознаками ст. 397 КК України, з яких: кримінальних проваджень, у яких особам вручено повідомлення про підозру – 1; кримінальних проваджень, за якими провадження направлено до суду з обвинувальним вироком – 1.

На жаль, норма ст. 397 Кримінального кодексу України практично не працює, що підтверджує і судова статистика, відповідно до якої станом на сьогоднішній день в Україні існує лише один вирок за перешкоджання адвокатській діяльності, який набрав законної сили (Вирок Сосницького районного суду Чернігівської області від 10.09.2015 у справі № 738/2867/14-к).

Вочевидь, однією з причин того, що вказана норма є майже «мертвою», є недосконалість ст. 397 Кримінального кодексу України. Зокрема, слід звернути увагу на недоліки законодавчого формулювання диспозиції ч. 1 ст. 397 Кримінального кодексу України, яка описує злочин як «вчинення в будь-якій формі перешкод до здійснення правомірної діяльності захисника чи представника особи». Термін «вручання в будь-якій формі» не має однозначного розуміння в юридичній літературі і є доволі дискусійним.

Так, на думку Дудорова О.О. порушення професійної таємниці захисника чи представника особи з надання правової допомоги – це будь-які незаконні дії особи, що полягають у незаконному прослуховуванні телефонних розмов захисника чи представника особи з надання правової допомоги; незаконний огляд розголошення або

вилучення документів, пов'язаних з виконанням доручення адвокатом; притягненні адвоката до кримінальної, матеріальної чи іншої відповідальності або погрози її застосування у зв'язку з наданням ним юридичної допомоги громадянам та організаціям згідно з законом; внесення подання слідчим, прокурором або винесення окремої ухвали суду щодо правової позиції адвоката в справі [6, с. 705].

В той же час О.М. Литвинов вважає, що порушенням встановлених законом гарантій діяльності захисника чи представника особи та їх професійної таємниці можуть бути, зокрема, подання слідчим, прокурором, а також винесення окремої ухвали (постанови) суду щодо правової позиції захисника у провадженні, втручання у правову позицію захисника, незаконне витребування від захисника будь-якою особою інформації, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням ним своїх обов'язків [7, с. 467-468].

З огляду на викладене вважаємо, що власне недосконалість диспозиції ст. 397 КК України впливає на порушення встановлених законом гарантій діяльності захисника чи представника особи та їх професійної таємниці, зокрема і шляхом проведення обшуків у адвокатів.

Слід звернути увагу на те, що застосування кримінально-правових норм охоплює не тільки кваліфікацію злочинів, а й призначення покарання, звільнення від покарання та його відбування тощо.

Значення правильної кваліфікації злочинів полягає в тому, що за її допомогою встановлюється істина в кожному кримінальному провадженні, реалізуються цілі та завдання кримінально-правової політики держави, забезпечується дотримання законності, здійснюється відповідне правозастосування, виноситься обґрунтований судовий вирок та зрештою досягається справедливість кримінального покарання. Кваліфікація злочинів впливає на правильне застосування кримінально-правових норм, дає змогу припиняти суспільно небезпечні діяння, розробляти та здійснювати систему виховних і попереджувальних заходів, спрямованих на запобігання та відвернення певних видів злочинів і злочинності загалом [8, с. 37].

Список використаних джерел:

1. Сміх В.В. Кримінальна відповідальність за порушення права на правову допомогу // Автореферат дисертації / Львів, 2011. – 18 с.

2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17

3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://radako.com.ua/news/nastaie-chas-sudu-natovpu-petro-boyko-prokomentuvav-masovi-obshuki-v-advokaturi>

4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://unba.org.ua/assets/uploads/e68d0f94a9c9c9153963_file.pdf

5. Анчукова М.В. Щодо кримінальної відповідальності за втручання в діяльність захисника чи представника особи (ст. 397 КК України) / М.В. Анчукова // Держава і право. – 2009. – № 44. – С. 485-486.

6. Дудоров О.О., Письменський О.Є. Кримінальне право. Особлива частина: Підручник / О.О. Дудоров, О.Є. Письменський. – Київ.: ВД «Дакор», 2013. – 784 с.

7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України./ за заг. ред. О.М. Литвинова. – Київ: Центр учбової літератури, 2017. – 527 с.

8. Теорія кваліфікації злочинів: В.В. Кузнецов, А.В. Савченко. – Київ, Альтера, 2013. – 319 с.

Оропай О.О.

аспірант,

Наукова лабораторія з проблем протидії злочинності,

Навчально-науковий інститут № 1

Національної академії внутрішніх справ

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ТРУДОВА ЕКСПЛУАТАЦІЯ ДІТЕЙ» В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

З метою захисту основних прав та свобод дітей, а також охорони дитинства, у ст. 150 Кримінального кодексу України (далі КК) було встановлено кримінальну відповідальність за експлуатацію дітей.

Питання кримінально-правового захисту дітей від експлуатації в різні часи досліджували М.І. Бажанов, І.М. Доляновська, О.О. Дудоров, Д.О. Калмиков, В.В. Кузнецова, А.М. Орлеан, О.В. Паньчук, М.І. Хавронюк та ін. Однак, як показують результати нашого дослідження, а також аналіз спеціальної наукової літератури, незважаючи на достатньо поширене використання правовою доктриною